

Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmise teekaart 2021-2023

Digiriigist innovatsiooniliidriks

Sisukord

Sissejuhatus	3
Teekaardi eesmärk ja tegevussuunad	5
Usaldusväärne ärikeskkond ja ettevõtete konkurentsivõime välisturgudel (tegevussuund 1)	5
Konkurentsivõimeline tööturg (tegevussuund 2).....	7
Innovatsiooni rahastamine ja kapitali tagamine (tegevussuund 3)	8
Kokkuvõte.....	9
Teekaardi mõõdik.....	9
Teekaardi uuendamine ja seire	10

Sissejuhatus

Käesolev Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmise teekaart on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) poolt koostöös seotud ministeeriumidega elluviidav **rakenduslik tööriist ettevõtluskeskkonnas esinevate kitsaskohtade lahendamiseks**, mis takistavad ettevõtete arendamist, ekspordi edendamist või mille osas on naaberriikide ettevõtjatel soodsamad tingimused. Lisaks on teekaardis tegevusi, mis loovad eeldusi rahvusvahelises võrdluses Eesti ärikeskkonna konkurentsivõime positsiooni parandamiseks.

Teekaardi koostamise ajendiks oli 2021. aasta kevadel kogutud ettepanekud ettevõtjatelt, ministeeriumidelt ja ka järgnevatelt ettevõtjate erialaliitudelt ja katusorganisatsioonidelt (partnerid): Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (KTK), Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL), Eesti tööstuse erialaliidud, Startup Estonia, Teenusmajanduse Koda, Maakondlikud Arenduskeskused, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS). Lisaks tugineb teekaart ka Eesti ekspordiuuringule¹, rahvusvahelistele ettevõtluskeskkonna konkurentsivõimet mõõtvatele indikaatoritele ja ettevõtjate halduskoormuse järjepideva langetamise põhimõttele.

Esitatud ettepanekuid analüüsid sai selgeks, et Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmine on ülesanne, mille realiseerimiseks tuleb luua ka **horisontaalne tegevuste teekaart**, sest ettepanekute realiseerimiseks on vajalik mitme valitsusasutuse samaaegne tegutsemine. Vastasel juhul on keeruline realiseerida ettevõtjate poolt tehtud ettepanekuid ettevõtluskeskkonna paremaks muutmiseks. Samuti tehti analüüsid valikud, milliste ettepanekutega on võimalik teekaardis edasi minna. Seepärast, vaatamata sellele, et ettevõtjad töid välja nii toetus- kui ka maksumeetmete muutmise vajadusi, ei hõlma teekaart sedalaadi ettepanekuid, sest a) toetusmeetmed ja nende väljatöötamine on seotud eraldiseisva välisrahastuse ja planeerimisprotsessiga ning on sihistatud kitsale ettevõtlussektorile, mitte laiemalt ettevõtluskeskkonna arendamisele; ning b) maksumeetmete osas on poliitilisel tasandil otsustatud seniste meetmete säilitamine.

Teekaardi elluviimise tulemusena panustame kuute Rahvusvahelise Juhtimise Arendamise Instituudi (IMD) maailma konkurentsivõime uuringu kriteeriumisse, millega loome eeldused Eesti positsiooni tõusule 2021. aasta 26. kohalt 64 riigi arvestuses. Lisaks arvestab teekaart Maailmapanga *Ease of Doing Business* (Doing Business) seniste raportite tulemusi Eesti kitsaskohtade osas.

Teekaardis hõlmatud ettepanekud ja tegevused on kooskõlas ning panustavad kõige enam järgmiste riiklikult oluliste strateegiatega elluviimisesse:

- **Eesti 2035**²: Teekaart aitab ellu viia Eesti 2035 visiooni majanduse- ja riigivalitsemise valdkonnas:
 - Eesti majandus on tugev ja leiab uusi ärivõimalusi ning on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi kõigis piirkondades.

EESTI ETTEVÕTLUS- KESKKONNA TÕSTMINE LIIDRITE HULKA

Eeldused Eesti tõusuks IMD edetabelis (2021. a 26 koht 64 riigi arvestuses)

Oluline asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide koordineeritud koostöö

ning

MKM-i poolne teekaardi järjepideva uuendamise juhtimine ja otsuste elluviimise toetamine

¹ Eesti ekspordiuuring 2021: https://mkm.ee/sites/default/files/eesti_ekspordiuuring_2021_2.pdf

² Strateegia Eesti 2035: <https://www.valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>

- Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmiste põhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkond kutsub töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.
- **Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE)**³: Teekaart aitab ellu viia TAIE kolmanda samba “Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja ekspordi ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades” tegevussuundi konkurentsivõimelise ja targa ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna arendamiseks ja kõrgema lisandväärtuse loomiseks ja ekspordi võimekuse suurendamiseks.
- **Eesti välispoliitika arengukavaga aastani 2030**⁴: Teekaart panustab arengukava välismajanduse üldeesmärki, mille ellu viimine aitab kasvatada Eesti kodanike heaolu soodsama välismajanduskeskkonna loomise toel. Eesmärgi saavutamiseks tuleb vähendada kaubandustõkkeid, edendada ekspordi ja tagada välisinvesteeringute jätkusuutlik kasv.

Lisaks ühilduvad teekaardi tegevused Innovaatilise Eesti kontseptsiooni, reaalamajanduse visiooni 2020-2027⁵ ja ettevõtja sündmusteenuste ning eesti.ee ettevõtjale arendamise tegevustega, aga ka kvalifitseeritud välistöajõu tõhusama kaasamise ettepanekute, töös oleva algatusega kohalike omavalitsuste rolli ja motivatsiooni suurendamiseks ettevõtluse arendamisel ja iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise tegevustega.

Lahendusettepanekute tabel

Käesoleva ülevaate koostamise aluseks on teekaardi tabelit (edaspidi ka tabel; **lisa 1**). Tabel hõlmab 35 erinevat lahendusettepanekut ja tegevust (seisuga november 2021). Teekaardile jõudsid ettepanekud, mis läbisid lähtuvalt teekaardi ajaraamist ja ressursist MKM-i ja vastutavate ministriumitega prioriseerimise sõela. Ettepanekute prioriteetsuse osas võeti sealhulgas arvesse teostatavuse lihtsust (skaala 1-5) ning olulisus koos ajakriitilisusega (skaala 1-3).

Tabeli struktuuri järgides saab sellest täpsemalt teada järgmisest:

- **Lahendusettepanek pealkiri ja millist probleemi lahendab?** Tulpadest saab info, millise partnerite ja ettevõtjate poolt välja toodud ettevõtluskeskkonna kitsaskohtade lahendamiseks ja mil moel tegeletakse.
- Ettevõtluskeskkonna teekaardi tegevused on jaotatud kolme **teekaardi tegevussuunda**, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest (turg, tööjõud, kapital).
- **Oodatud tulemus/ mõju** toob välja konkreetse lahendusettepaneku täitmise korral saavutatava tulemuse ja mõju.
- **Muudatuse iseloom** selgitab, kas tegemist on finantsinstrumendi; protsessi muudatuse; teadlikkuse tõstmise; toetuse või toetuse tingimuste muudatuse või õigusloome muudatusega.
- **Teostamise aeg** on määratletud neljal erineval moel: vähem kui kuus kuud; kuus kuni 12 kuud; üks kuni kolm aastat või vähem kui kolm aastat.
- Iga lahendusettepaneku juures on väljatoodud **vastutav ministrium**, kelle töölaual on konkreetse lahendusettepaneku täitmiseks vajalike tegevuste tegemine.

³ TAIE 2021-2035: <https://mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad>

⁴ Eesti välispoliitika arengukava aastani 2030: https://vm.ee/sites/default/files/content-editors/valispoliitika_arengukava_08.08.2019.pdf

⁵ Reaalamajanduse visioon 2020-2027: <https://www.mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/reaalamajandus/reaalamajanduse-moju>

- Seda, kas tegemist on kindlasti või võimaluste piires teostatava lahendusettepanekuga näeb tulbast **kiirotsuse selgitus**.

Ülevaatlikkuse huvides ei kajasta tabel ettepanekuid, mille osas on tehtud otsus neid mitte teostada või otsustamine edasi lükata.

Teekaardi eesmärk ja tegevussuunad

Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond põhineb suures osas aktiivsetel ettevõtetel, mis tegutsevad avatud ja konkureerivatel turgudel ning mida toetab halduskoormuse vähendamisele ning ettevõtluse parendamisele ja kasvule suunatud regulatiivne keskkond. Selle eelduseks on selge, ent piisavalt paindlik regulatsioon, mis ei koormaks ettevõtjat ei ebamõistlike kohustuste ega ka ebamõistliku halduskoormusega.

Kokkuvõtvalt toetab teekaart horisontaalsete tegevuste elluviimisega järgmiste (sh Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2021-2023⁶, Eesti 2035 ja TAIE) eesmärkide saavutamist:

- efektiivse ja vähese bürokraatiaga majanduskeskkonna ning vähekoormava seadusandluse loomine;
- riigiga seotud infovahetuse suurem automatiseerimine ja digitaliseerimine;
- järjepidev regulatiivsete takistuste ja kitsaskohtade tuvastamine ja kaotamine;
- kohalike omavalituste huvi tööstusinvesteeringute vastu kasvatamine.

Eesmärkide seadmine ja tulemuste hindamine toimub kolme tegevussuuna alusel:

Usaldusväärne ärikeskkond ja ettevõtete konkurentsivõime välisurgudel (tegevussuund 1)

Majanduskasvu oluliseks eelduseks on usaldusväärne ja ettevõtlust soosiv ärikeskkond ning majanduse pikaajalise arengu seisukohalt ettevõtete konkurentsivõime välisurgudel, mida peegeldab kaupade ja teenuste eksport. Eduka ekspordi aluseks on toote või teenuse kvaliteet, aga ka Eesti maine, sh lihtne, vastutustundlik ja eetiline ärikeskkond, ning kooskõla Euroopa arengutega, sh digi- ja rohepöörde eesmärkidega. Nende valdkondade arengu toetamise kaudu saab riik toetada Eesti ettevõtjate võimalusi kiireks reageerimiseks nõudluse muutumisel.

Arvestades tegevussuuna olulisust ja rolli ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmise seisukohalt, on teekaardi tähenduses tegemist ka suurima ja mahukama tegevussuunaga, mis hõlmab endas enim lahendusettepanekuid. Nende seast on olulisimaks hinnatud:

1. Eesti e-teenuste Euroopa Liidu eID-ga kasutamise võimaluste parendamine
2. Kohalike omavalitsuste motivatsiooni suurendamine ettevõtluskeskkonna arendamisel
3. Planeeringute menetluse kiirendamine ja bürokraatia vähendamine
4. Kohaliku tooraine ja nn tööstusjäädikena taaskasutatava ressursi (põlevkivi tuhk, aheraine, lammutusjäätmed jne, mis kõik kasutatav ka taristu ehitamisel) kasutusele võtmise protsessi soodustamine ja kiirendamine ning ettevõtja halduskoormuse vähendamises antud teemal

TEEKAARDI PIDEVA UUENDAMISE TULEMUS:

Ettevõtlusega tegelemine on lihtsustunud

Protsessid on muutunud ettevõtjasõbralikumaks ja kiiremaks, bürokraatia väheneb

Suhtlus riigiga ja e-teenuste kasutamine on sujuvam, sh välisettevõtetele

Loodud on uusi avalikke teenuseid

Välisinvesteeringute sihtkohana on Eesti atraktiivsus kasvanud

⁶ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2021-2023: <https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/3260/2202/1001/83klisa.pdf>

Eelnimetatud nelja tegevuste tulemusel lihtsustuvad ettevõtjale ja kodanikule ligipääs Eesti ettevõtetele Euroopa Liidu vahendiga, ettevõtte alustamine, planeeringute protsessid ja väheneb bürokraatia. Tõuseb oluliselt regioonide konkurentsivõime - paraneb ärikeskkond ja kohalik taristu, luuakse eeldused progressiivseks ettevõtluseks ja tekivad stabiilsed kõrgema lisandväärtusega töökohad. Aga ka kohalike maavarade kasutusele võtmise potentsiaal kasvab ja protsess muutub kiiremaks - võetakse kasutusele Eestis olevaid ressursse rohepöörde eesmärkidega kooskõlas, andes neile lisandväärtust ja kasvatades uusi väärtusahelaid.

Lisaks viiele märgitud ettepanekutele on juba kõnealuse tegevussuunaga seonduvalt töös mitmeid tegevusi, nagu:

1. Eesti ettevõtjale konkurentsieelise loomine läbi riigiga seotud infokohustuste automatiseerimise ja digitaliseerimise tekkiva ajavõidu ning riigi poolt kogutava info kasutamise.
2. E-kaubanduse muutumine Eesti ettevõtete ärimudelite osaks toetades ettevõtjate kompetentside kasvu e-poe loomisest turundamiseni.
3. Ettevõtjale varajase hoiatuse teenuse loomine koos nõustamisega eesmärgiga ennetada maksejõuetust.
4. Majandusaasta aruannete esitamise kohustuse täitmise suurendamine.
5. Kokkulepete saavutamine välisesinduste võrgustiku tugevdamiseks ja koostöö tõhustamiseks ja geograafiliseks laiendamiseks.
6. Ettevõtjate süstemaatiline kaasamine Eesti seisukohtade kujundamiseks kaubanduslepingute läbirääkimiste eel ja protsessi vältel.

Teekaardil sisalduvad käesoleva tegevussuuna lahedusettepanekud muudavad Eesti atraktiivsemaks sihtkohaks ka välisinvesteeringutele – kuigi otseste välisinvesteeringute maht on kasvanud 36 miljardi euroni, siis kasvu on vedanud üksikud teenusmajandussektorid ning tööstus on lausa paigal tammunud. Riikide vaheline konkurents välisinvesteeringutele ja eksporditurgude pärast on äärmiselt tihe ning iga väiksema muudatus võib omada olulist mõju suuremahuliste finantsotsuste tegemisel.

Samuti loob ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tingimuste ja eelduste kasvu panustamine kõikjal Eestis head tingimused soosimaks ettevõtlusega alustamist, suure lisandväärtusega ettevõtluseks, aga eriti hoiaks ja meelitaks Eestisse võimekaid ettevõtjaid, investeeringuid ja talente. Ka aitavad antud valdkonna ettepanekud edendada ettevõtlust Eesti maapiirkondades luues sinna mitmekesisemaid ja kõrge palgaga töökohti. Ühtlasi soosivad lahedusettepanekud kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste ekspordi, uute turgudele sisenemist ning toetab tõusu väärtusahelates ja arvestades säästva arengu eesmärke.

Usaldusväärne ärikeskkond ja ettevõtete konkurentsivõime välisurgudel IMD mõõdik:

	Viimane tase 2020	Sihttase	Näitaja sisu
Väliskaubandus (<i>International trade</i>)	33	28	Näitaja sisaldab alamindikaatoreid, mis mõõdavad kaupade ja teenuste ekspordi, nende kasvu, riigi osakaalu maailma majanduses, ekspordi kontsentratsiooni ning samuti välituristidelt tulevaid tulusid.
Ühinguõigus (<i>Business legislation</i>)	15	13	Näitaja sisaldab alamindikaatoreid, mis mõõdavad äritegevuse lihtsust ja kiirust, riigi sekkumist majandusse, musta majanduse osakaalu, proteksionismi, uute ettevõtete tekke mahtu, tööjõuseaduste mõju majanduse pidurdamisele jms.

Konkurentsivõimeline tööturg (tegevussuund 2)

OECD hinnangul on Eesti tööõigus üks maailma paindlikumaid, kuid samas on ettevõtjad aasta-aastalt välja toonud, et tööõigus võiks olla oluliselt paindlikum ning praegune regulatsioon ei võta arvesse tänaseid töötamise trende.⁷ Tööturu regulatsioon ja tööõigus ei tohiks pärssida nii kohalike kui välismaiste ettevõtete julgust ning huvi laieneda või investeerida Eesti turule. Ettevõtetal peaks olema võimalik paindlikult reageerida turuolukorrale, nt soodustada kaugtööd, ajutiselt kasvanud töökoormust või pakkuda lahendust haigestunud töötajate ajutiseks asendamiseks. Teisalt peab silmas pidama, et tööõigus pakuks töötajatele piisavat kaitset ja ohutut töökeskkonda, kuid oleks samas tööandjate konkurentsivõime säilitamiseks ja suurendamiseks piisavalt paindlik.

Eesti on väikeriik, mistõttu on ettevõtjate arenguplaanidele ohukohaks piisava ligipääsu puudumine sobivate oskustega tööjõule. Erinevad prognoosid on viidanud, et nii oskustööjõu kui ka tippspetsialistide puudus on kasvamas ning selle leevendamiseks on vajalik asutada olulisi samme – ühelt poolt prioriseerida majanduse jaoks strateegiliselt olulisi erialasid (eeskätt STEM valdkonnad) ja teisalt leevendada defitsiiti väliseksportide riiki toomisega.

Eeltoodud arvestades nähakse teekaardil ette erinevaid lahendusi olukorra parandamiseks, neist olulisemateks on:

1. Tööõiguse paindlikumaks muutmine muutuvtunni kokkulepete võimaldamise kaudu.
2. Tööandja ja töötaja õiguste ja kohustuste täpsustamine kaugtöö korral.
3. Ettepanekute koostamine kvalifitseeritud välistööjõu tõhusamaks kaasamiseks.

Eelnimetatud lahenduste tulemusel väheneks muuhulgas võlaõiguslike lepingute kasutamine ja pakuks töötajale töölepingu seaduse alusel kindlust. Samuti soodustaks õpingute kõrval osalise koormusega töötamist. Erinevate koormuste vahemikud võimaldaksid tööle rakendada enam noori, turismivaldkond on nimelt tihti noortele inimestele esimeseks töökohaks. Alates 15. detsembrist 2021 on sotsiaalpartnerite kokkuleppe tulemusel võimalik pilootprojekti käigus kahe ja poole aasta jooksul sõlmida muutuvtunni kokkuleppeid jaekaubandussektori tööandjatel ja töötajatel. See peaks võimaldama kasutada tööaega paindlikult ning vähendada võlaõiguslike lepingute sõlmimist, mis ei taga tööd tegevatele isikutele piisavat kaitset. Sama võimalus võiks tulevikus laieneda ka teistele sektoritele. Muudatus tähendab seda, et töötajaga saab edaspidi sisuliselt kokku leppida tööajas ajavahemikuna. Näiteks, et lisaks fikseeritud tööajale (näiteks 20 tundi nädalas) saab töötaja teha veel täiendavalt tööd kuni 8 tundi nädalas."

Tööandja ja töötaja õiguste ja kohustuste selgemalt reguleerimine muudab tööandjate ja töötajate jaoks kaugtöö tegemise ning kaugtöö korral tööohutusnõuete täitmise lihtsamaks ja arusaadavamaks. Seeläbi soodustatakse kaugtöö laiemat levikut.

Muudatused välismaalaste seaduses ja võimalused senisest tõhusamalt kvalifitseeritud välistööjõudu kaasata tagavad ettevõtetele vajalike teadmiste ja oskustega tööjõu, mis on eelduseks ettevõtete võimekusele oma kaupu ja teenuseid oluliselt suuremas mahus eksportida. Lisaks tööturu konkurentsivõime kasvule suurenevad ka välismaised ja kohalikud investeeringud ning kasvab ettevõtete hulk ja ekspordimahud.

⁷ OECD (2021), in Improving the Provision of Active Labour Market Policies in Estonia, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/252f237e-et>

Konkurentsivõimeline tööturu IMD mõõdik:

	Viimane tase 2020	Sihttase	Näitaja sisu
Tööhõive (<i>Employment</i>)	36	31	Näitaja sisaldab erinevaid hõive ja töötuse näitajaid, noorte tööstust ja avaliku sektori osakaalu hõives.
Tööjõuturg (<i>Labour market</i>)	37	31	Näitaja sisaldab erinevaid tööjõuturgu mõjutavaid indikaatoreid, tööjõu kättesaadavust, talentide ligimeelitamise võimet, nende lahkumist, tööjõu oskuseid, välistööjõu osakaalu, palka, tööjõukulusid jms.

Innovatsiooni rahastamine ja kapitali tagamine (tegevussuund 3)

Ettevõtte jätkusuutliku tegevuse aluseks on eri liiki kapitali pakkumine, mis tagab ettevõtte arengu ja innovatsiooni võimekuse. Riik on seni pakkunud erinevaid garantiisid, käendusid ja toetusi, mis lihtsustavad ligipääsu innovatsiooni toetavale rahastusele ning lahendavad puudujäägid finantsturul. Oluline on selliste tegevustega jätkata, parandades samaaegselt ka investeerimiskeskonda. Muutuste eesmärk on suurendada teadus- ja arendustegevuste investeringute osakaalu, mis tagab valmiduse muutustega kohanemiseks. Ettevaatlik tuleb olla toimivale laenurule sekkumisel, et riik ei tõrjuks välja erasektorit. Küll aga on oluline toetada kohaliku kapitalituru arengut, täites need tühimikud, kus erakapital vajab kaasinvestorina pikaajalist ja rahulikku institutsionaalset kapitali (eelkõige tööstusinnovatsioon ja targa ekspordi skaleerimine).

Selleks on teekaardil nähtud ette järgmised lahendustepanekud:

1. Iduettevõtete peakontorite ja arenduskeskuste ning talentide Eestis hoidmine ja uute toomine.
2. Kohaliku kapitali pakkumine iduettevõtetele riiklike nurgakiviinvesteringute kaudu.
3. Positiivse krediidiregistri loomise analüüsimine.

Oodatava tulemusena kasvatab Eesti rahvusvaheliselt tuntud iduettevõtete seas peakontorite/arenduskeskuste maa staatuse ning seda eriti noorte tehnoloogiaettevõtete hulgas, kes tulevad siia oma innovaatilisi globaalseid tooteid arendama, tootma koos kõigi tugiteenustega. Ühtlasi tagatakse iduettevõtetele kohaliku riskikapitalituru jätkusuutlikkus ja selle arendamine uuele tasemele. Positiivse krediidiregistri loomisel analüüsi tulemusel tekib selgus, millist registrit on Eestile vaja, arvestades laenamise tavasid ja andmekaitsereegleid.

Innovatsiooni rahastamise ja kapitali tagamise IMD mõõdik:

	Viimane tase 2020	Sihttase	Näitaja sisu
Rahastamine (<i>Finance</i>)	39	33	Näitaja sisaldab alamindikaatoreid, mis mõõdavad ettevõtete ligipääsu kapitalile, VC mahtu, aktsiaturu suurust, krediidi kättesaadavust, aktsionäride õiguseid, ettevõtete võla suurust jms.
Rahvusvahelised investeringud (<i>International investment</i>)	39	33	Näitaja sisaldab alamindikaatoreid, mis mõõdavad otseinvesteringute mahtu ja voogusid, investeringute lahkumise ohtu ja nende netobilanssi.

Kokkuvõte

Ettevõtluskeskkonna teekaardi tegevuste elluviimine on märkimisväärse positiivse mõjuga Eesti ettevõtluskeskkonnale. See puudutab otsesemalt või kaudsemalt ca 95 000 tegutsevat ettevõtet ja neis töötavat ligi poolt miljonit inimest. Kuigi iga teekaardi tegevus eraldi ei pruugi omada mõju kõigile ettevõtetele, siis neid järjepidevalt ellu viies mõjud kumuleeruvad ning kokkuvõttes Eesti ettevõtluskeskkond paraneb.

Kui suudame osutada **usaldusväärsele ärikeskkonnale ja ettevõtete konkurentsivõimele välisurul** tähelepanu kriisist hoolimata, võimaldab see meil väljuda kriisist tugevamana, sh tõsta võimekust sisenemaks uutele välisurgudele ja luua häid eeldusi nõudluse kasvuks.

Mida paindlikum on tööturg ja seda reguleeriv õigus, seda väiksem on üldine tööpuudus ja suurem majanduskasv, seda enam meelitab see ligi uusi talente, innovatsiooni ja investeeringuid, mis kõik panustavad **konkurentsivõimelise tööturu** arengusse.

Innovatsiooni rahastamise ja kapitali tagamise tulemusena luuakse eeldused majandusarenguks suurema tootlikkuse ja lisandväärtuse kasvu abil. Eesti ettevõtted teenivad kõrge lisandväärtusega toodetest ja teenustest rohkem tulu ning Eesti majandus on rahvusvaheliselt lõimunud ja innovatiivne.

Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmine liidrite hulka eeldab asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide vahelist koordineeritud koostööd, fookuste seadmist ja julgeid otsuseid. Selleks juhib MKM teekaardi uuendamise ja otsuste elluviimise tagamist, tuginedes seejuures eelkõige erialaliitidelt saadud sisendile. Ettevõtluskeskkonna parandamise eesmärki panustavad paljud ministriumid ja teevad seda olulisel määral.

Teekaardi mõõdik

Teekaart panustab tabelis 1 toodud TAIE eesmärkidesse, mis on seotud ekspordi soodustamise ettepanekutega, aga teekaardis on ka tegevusi, mis panustavad regionaalse ettevõtluse arendamise läbi mõõdikusse väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest.

Tabel 1. Ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime mõõdikud (TAIE 2021-2035)

Mõõdiku nimi	Algtase (2018)	2020	2021	Sihttase (2022)	Sihttase (2023)	Sihttase (2024)	Sihttase (2025)	Sihttase (2035)
Kaupade ja teenuste eksport (mld eurot) Allikas: Statistikaamet	20,5	20	24	26	27	28	30	43
Eksportööride arv suureneb Allikas: Statistikaamet	16 900	17 609	17 609	18 054	18 498	18 498	19 231	20 000

Tulenevalt asjaolust, et Doing Business raportit enam mõnda aega ei koostata, on teekaardi tegevussuundade mõõdikuks võetud IMD maailma konkurentsivõime uuring (IMD maailma konkurentsivõime uuring (IMD Business School)).

1989. aastal esmakordselt avaldatud Lausanne'i Rahvusvahelise Juhtimise Arendamise Instituudi (IMD) *World Competitiveness Yearbook* (edaspidi ka uuring) on põhjalik aastaaruanne ja ülemaailmne võrdluspunkt riikide konkurentsivõime kohta. See pakub võrdlusuuringuid ja suundumusi, samuti statistikat ja uuringuandmeid, mis põhinevad ulatuslikel uuringutel. See analüüsib ja järjestab riike

selle järgi, kuidas nad juhivad oma pädevusi pikaajalise väärtuse loomise saavutamiseks. Majanduse konkurentsivõimet ei saa taandada ainult SKT-le ja tootlikkusele, sest ettevõtted peavad toime tulema ka poliitiliste, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõõtmega. Seetõttu peavad valitsused looma keskkonna, mida iseloomustavad tõhusad infrastruktuurid, institutsioonid ja poliitika, mis soodustavad ettevõtete jätkusuutlikku väärtuse loomist.

Aastaraamat hõlmab ulatuslikku ülevaadet 64 majandusest, mis on valitud võrreldava rahvusvahelise statistika kättesaadavuse ja koostöö põhjal partnerinstitiutidega, mis aitavad kaasa uuringuandmete kogumisele ning tagavad, et kõik andmed on nii usaldusväärsed, täpsed ja ajakohased kui võimalik. 2021. aastal tehti koostööd ülemaailmse partnerinstitiutide võrgustikuga 58 riigis.

Maailma konkurentsivõime edetabel põhineb 334 konkurentsivõime kriteeriumil, mis valiti välja põhjaliku uurimistöö tulemusena, kasutades majandusalast kirjandust, rahvusvahelisi, riiklikke ja piirkondlikke allikaid ning tagasisidet äriühingutelt, valitsusasutustelt ja akadeemikutelt. Kriteeriume vaadatakse üle ja ajakohastatakse korrapäraselt, kui uued teooriad, uuringud ja andmed muutuvad kättesaadavaks ning maailmamajanduse arenedes.

Teekaardi uuendamine ja seire

Teekaarti uuendab ja seiret teostab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, kaasates asjasse puutuvaid ministeeriume ja partnereid. Seire tulemusi ja olulisi muudatusi arutatakse vajadusel ka TAIE juhtkomisjonis, et muuhulgas vajalike osapooltega kokku leppida tegevuskava kiiret rakendamist võimaldavaid või vajavaid tegevusi. Seires eristatakse lühiajalised konkreetset arendustegevused ning pikaajaliste poliitikamuudatuste puhul viidatakse, milliste arengukavade/ programmide raames neid ellu viiakse ning seire toimub vastavate programmide tulemusaruandluse raames. Sellisel juhul tagatakse lühiajaliste arendustegevuste jooksev seire ning pikaajaliste arenduste seos kehtiva strateegilise planeerimise raamistikuga riigis.

Teekaarti ajakohastatakse iga-aastaselt, juunis, mh ministeeriumide aastatööplaanide koostamise eel või paralleelselt TAIE programmide ülevaatamisega. Hinnatakse ka ettepanekute prioriteetsust ning uuendatakse varasemate ettepanekute elluviimise seis.